

האשה פרק שמיני פסחים

בזה א מיי פ"ב מהלכות
ק"פ הלכה ד:
בז ב מיי פ"ב מהלכות
שלושין הלכה ט
[טושי"ע ח"מ"י קפב
סעי' צ:]
בז ג מיי פ"ה מהלכות
קרבן פסח הלכה ח
וכ"ל הלכה ג:
בז ד מיי פ"ב מהלכה ט
ד:
בז ה מיי פ"ב מהלכות
מלה הלכה א סמג
קרבן פסח הלכה ט
קטן טעה סוף ז:
ג ו מיי פ"ו מהלכות ט
קרבן פסח הלכה ט
ופ"ב מהלכות פסח מקדש
הלכה י [נד אלכס ברמת
פ"ב ד"ב. ונד"ש"ס ס"פ
טו ונד"ש"ס פ"א ז: ונד"ש"ס
טס סוף נק:]

מוסף תוספות

א. דלא משמע למדוש
מיניה שליחות כלל, אבל
איש שה משמע למדוש
מיניה שליחות שפיר
כרכובי לבית אבות. מוס'
ג. דריון דוכות הוא
לו נחשב כאילו עשאו
שליה לוכות עבדו. מוס'
אלה. ג. כיון שאינו זוכה
אינו בר שליחות. מוס'
שאלן. ד. קנין שלהם
מוכריהם. טס.

רבינו הגנאל

גופה אשה בראשון
שוחטין עליה בפני עצמה
ובשני עושין אותה טפלה
לאחרים. מאי טעמא כתיב
בראשון במכסת נפשות
ואפילו נפש אשה בשמם,
וכתיב בשני חטא ישא
האיש ההוא, איש ולא
אשה, וכי תימא אי הכי
אפי' טפלה נמי לא תנשה
אותה בשני, ת"ל ככל חקת
הפסח, אחני האיש
למטעם בשני מחובה.
אחני ככל חקת הפסח
לרובי טפלה בעלמא. ורי'
ימי אומר לטעמא דדמר
שוחטין את הפסח בידיו
וכתיב בראשון במכסת
נפשות ובשני בשני
ונכרתה הנפש ההיא כל
נפש במשמע ואפילו אשה.
ר' שמעון אומר בראשון
עושין אותה טפלה
לאחרים ובשני אין שוחטין
עליה כל עיקר, מאי טעמא
בראשון כתיב איש לפי
אכלו, ובשני כתיב איש ולא
ישא האיש ההוא איש ולא
אשה, ודייקין השתא
בראשון פטור בשני
מכניא, אלא מכלל
שבראשון טפלה ואפילו
טפלה שבראשון מיטעה
בשני. וקמא להו ר' יוסי ור'
שמעון בשיטתא חדא
דשוחטין את הפסח על
היחיד. אמר ר' יעקב אמר
ר' יוחנן אין עושין חבורה
שכולה גרים שמא לא
ידקדקו בו ויביאוהו לידו
פטול. ותרענן להא
מתינתא הכי תנו רבנן פסח
מצה ומרור בלילה הראשון
חובה מצה מכאן ואילך
רשות. ר' שמעון אומר
פסח באנשים חובה [מכאן
ואילך רשות] [בנשים
רשות].

[מתני'] אוינן טובל ואוכל
פסחו לערב אבל

ובתיב בשני ונכרתה הנפש ההיא אפי' אשה. ולא נפקא לרבי יוסי אשה מכלל חקת הפסח דמהתם מפיק ר"י טפילה דאי לאו הנפש ההיא ככל חקת הפסח לא היה מוקמינן אלא לטפילה כר' יהודה ואיש למעוטי חובה הלכך גלי הנפש ההיא דלא ממעטינן

אשה מאיש: **איש** ולא קמין. תימה אמאי אינטריך דהיכין מלינו שחייב קטן צמלות וי"ל דאינטריך לקטן שהגדיל צין שני פסחים דס"ד דחייב לעשות פסח שני קמ"ל דשני משלושין דראשון הוא ובפרק מי שהיה טמא לאחרילה ופ' ד' מיתות (סנהדרין דף גז:) נמי קשה אמאי אינטריך איש פרט לקטן צבא על אשת איש ועל אשת אביו ועל הוכר ועל הנהמה: **אין נימא מאיש** שהא מיבעי ליה **לברר** יצחק כו'. תימה לר"י

דכריש פ"ב דקדושין (דף מב.) משמע דמילתיה דרבי יצחק מאיש לפי אכלו נפקא ואומר ר"י דהתם משום דמאיש שליחות מאיש לפי אכלו נפקא דרבי יצחק מאיש לפי אכלו אכלו תלמודא דהכא נפקא ליה שליחות מדרבי יהושע בן קרחה ולכך מוקי איש שה לכדרבי יצחק דמשמע דמיירי צוכיה טפי מאיש לפי אכלו: **איש** זוכה ואין קמין זוכה. תימה אמאי אינטריך קרא והא ק"ל דאין שליחות לקטן ופ' קמא דצבא מליעא (דף קצ.) מוכח דזוכיה מטעם שליחות ג' וכי תימא מהכא קי"ל דאין לו שליחות ג' אכתי קשה אמאי אינטריך למעט דאין זוכה הא אפילו לעצמו אין לו זוכיה צמליתו אלא מפני דכרי שלום דלמדינתו צמליתו (גיטין דף נט.) ויש לומר דדוקא מליעא אכלו מנחה דע"כ אחרת מקנה אותו עדיף ד' כדמסיק בשנים אוחזין (ב"מ דף קצ. ב:) וכן צפרק התקבל (גיטין דף סד.) קאמרינן ר"ר וורקו אגוז ונוטלו וזכה לעצמו אפי' לגבי קנין דלוריינתא: **רבי שמעון** נמי סבר לה ברבי יוסי. תימה דילמא סבר לה כרבי יהודה ותרמי שמעת מינה כדאמרינן לעיל לרבי יהודה:

שמה ידקדקו בו ויביאוהו לידו פסול. תימה דעמי למימר דגרים מדקדקים ציומר ודמי להא דלמרינן (חולין דף קד.) כל מלה שהחזיקו בה ש' גרים וכומים הרבה מדקדקים בה יותר משראל וצירושל' גרים אמר רבי יעקב צב יצחק צבש רבי יוסי אין עושין חבורות של גרים שממוך שהן מוקלקלים אין מדקדקין ויצאוהו לידו פסול וצבא דוכתא נמי חזינן דגרים לא דייקין צמלות כשראליס והכא קאמר דגרים מדקדקים יותר:

גב

עבדים וקטנים משום פריאותא. דמשכב זכור: אין שוחטין עליה כל עיקר. ואפי' טפילה דלא שייכא ביה מידי ואי אכלה ביה הוה פסח נאכל שלא למנויו וה"ה לעבדים דאין אולין צו וכי אכלי עבדים ונשים בראשון שהן רשות צו אכל בשני לא דאפי' מרשות אימעוטי כדלקמן: **צמכסם נפשות**. מדלא כתב אנשים אפי' אשה

צמשמע: **כתיב** בשני חטאו ישא האיש ההוא. והכי משמע ליה קרא והאיש אשר הוא טהור וצדק לא היה וחדל לעשות הפסח ר' ראשון ונכרת כי קרבן ה' כו' כי לשון שימוש אי חקרקרין ה' לא הקריב צמועדו בשני חטאו ישא והכי דריש צפרק נמי שהיה טמא (לקמן גב.) אליבא דר"י א"נ קרבן ה' לא הקריב צמועדו בשני חטאו ישא: **וכתיב** בשני ונכרתה הנפש ההיא. דאט"ג דלראשון קאי מיהו כי קרבן ה' אשני קאי וכדמפרשינן וגמרינן בה כרת לקמן (טס) האי חטאו ישא מונשא חטאו דמזכך את השם דכתיב ביה ו' והוי כמאן דכתיב נפש ונכרת וגו' והוי כמאן דכתיב נפש בגופיה: **ואלא האיש**. דגבי פסח מאי עבד ליה ליתחוב חטאו ישא ותו לא: **כתיב** בראשון איש. לקמן צבי מאי איש כתיב בראשון: **איש** זוכה.

לאחרים צלקיתו חס לקח מקח לנורך אחרים או קיבל מתנה לטם אחרים דכתיב ויקחו איש שה לביט אבות ואין קטן זוכה דאין נעשה שליח: **אלא מאיש** לפי אכלו. דריש ליה למעוטי אשה: **והא מדר' יוסי** סבר לה כר"ש. דאין שוחטין פסח צממת יחיד מלא תוכל לזכות: **ר"ש** נמי סבר לה כר' יוסי. דיליק מאיש לפי אכלו ששוחט פסח על היחיד דאי לא ק"ל כוותיה ממאי דהאי צבא דלרשא דידיה אלא הא טפי משמע שפיר כר"י דאין שוחטין על היחיד: **לפי אכלו**. צללו איש נמי נפקא לן מלשון יחיד ששוחטין פסח על היחיד ואיש דרשינן ליה למעוטי אשה: **רשות** ודוחה את השבת. צממיה: **ידקדקו** צו. משום שאינן צני תורה יחמירו עליו לדקדק ויפסילוהו על חס: **הכי** גרסינן סו רבנן **פסח מלא ומרור בראשון** חובה כו'. בראשון לילה הראשון: **היייא קאי**. מכאן ואילך רשות דתנא קמא אי נימא אפסח פסח כל שצעה מי איכא: **ואלא אמא** ומרור. ועלה מהדר ר"ש אף בראשון דקאמרת חובה צאנשים הוא דהיא אכל בשני רשות: **לום** ליה לר"ש. והא ליכא למימר דליהדר אמרור לחודיה דסתמא מלה ומרור צהדי הדדי כתיב על מלות ומרורים וכשם שגשים צאכילת מנה חובה הכי נמי צמרור: **הואיל** וישנן **צבא סאכל חמו**. דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עושין שבתורה (דכתיב (במדבר ה) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו': **אלא**. הכי קאמר פסח מנה ומרור בראשון חובה מכאן ואילך רשות וקאי האי מכאן ואילך אמנה ומרור ור"ש פליג אפסח דקאמרת בראשון חובה צאנשים הוא דהוה

ואף על פי שעדיין לא נקבר דאין צנינות מן התורה אלא ציום שנאמר (ויקרא י) הן היום הקריצו ואני אונן ואלכתי חטאת היום יום אסור לילה מותר וצבילה צבי וזו אחת מאחת עשרה מעלות דחומר בקודש (מגיגה דף קב.) הואנן והמחוסר כפורים לריינן טבילה לקודש מתוך שנאסרו עד עכשיו צקדשים אצרכיהו רבנן טבילה ואף על פי שמוסר כפורים טבל אמתול אכל לא יאכל אונן לערב צבאר קדשים דאסור צנינות לילה מדרבנן ולגבי פסח

ואף על פי שעדיין לא נקבר דאין צנינות מן התורה אלא ציום שנאמר (ויקרא י) הן היום הקריצו ואני אונן ואלכתי חטאת היום יום אסור לילה מותר וצבילה צבי וזו אחת מאחת עשרה מעלות דחומר בקודש (מגיגה דף קב.) הואנן והמחוסר כפורים לריינן טבילה לקודש מתוך שנאסרו עד עכשיו צקדשים אצרכיהו רבנן טבילה ואף על פי שמוסר כפורים טבל אמתול אכל לא יאכל אונן לערב צבאר קדשים דאסור צנינות לילה מדרבנן ולגבי פסח

(א) [מוספתא פ"ה ה"ו וזכר סנהדרין י"ג: (ב) [טכר לקמן גב.] (ג) קדושין מב. (ד) [לעיל עט:] סנהדרין י"ג: (ה) [מוספתא ספ"ב:] (ו) [לקמן י"ג.] (ז) [לעיל מג:] (ח) וצמח ט"ז: (ט) [שיין לע"א:] (י) [במדבר ט"ו:] (יא) בשני חטאו ישא ולא קאי אללעיל והכי אמרינן צ"י מי שהיה טמא אליבא דר' ל"ל ר"מ והדיבור שאמר לו דכר להחמיל וכתיב צמכסם ש"י (ב) [במדבר ט"ו:] (ג) וצמח ט"ז: (ד) [לעיל מג.] (ה) וצ"י ברמת מו: קדושין עו. גישין י. חולין ד. אמת כל מלה שהחזיק בה חסום הכי מדקדקי' כו' אכל מענין גרים צבך מילתא נעלם ממני מקוטלו]

תורה אור השלם

1. ואם ימעט הבית מדידת משה ולקח הוא ושבנו הקרב אל ביתו למכסת נפשות איש לפי אכלו תקפו על הישן: שמה יב ד
2. והאיש אשר הוא שוחט וברוך לא יהיה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההיא מעמיה כי קרבן ה' לא הקריב צמועדו חטאו ישא והאיש ההוא: במדבר י"ג
3. לא יאשרו ממנו עד בקר ועצם לא ישרבו בו בכל חקת הפסח יעשו אותו: במדבר י"ב
4. דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה יקחו להם איש שה לבית אבתו שה לביתו: שמה יב ג
5. לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך: דברים טו ג

הגהות הב"ח

(א) נמרא ונשזס רשות וכי לת לר"ש הא:

מוסף רש"י

ראין קטן זוכה. שאן לו כח לקח בשביל אחרים להיומו זוכה לכן ממקו (קדושין מב.) אוינן טובל ואוכל את פסחו לערב. ולא גרסינן בה מחוסר כפורים, דאינו צריך להמתין לערב, אלא מנה צמרור וטובל ואוכל קדשים (ובחיים צמס.) טובל. דמנן (מגיגה כב.) אונן לריך טבילה לקדש (שם.)

גד א מיי פ"ו מהלכות
ק"פ הלכה ט:
א ב מיי פ"ה מהלכות
ק"פ הלכה א:
ג ג טס הלכה ז:
ד ט דס הלכה ג:

מוסף תוספות

א. [דל]א העמידו
דבריהם במקום מצוה
דאפי' מערבין לדבר רשות
אורחא דמילתא הוא לערב
לדבר מצוה. מוס' עירובין
ט: ד"ה ולקמן. ב. ולא
משני דפליג אההיא
ברייא משמע דכ"ע מודו
בה. מוס' שארן.

רבינו הגאון

שבדוקין לעושי פסח ואין
[בדוקין] לאוכלי תרומה,
(אין) [מאין] בדוקין.
(מספח) [מנפח], ואם
אין שם עצם הוי הוא
(עצם) [נהדר]. ורב יהודה
[אומר] בדוקין (כלומר)
אם הלכו בו בני אדם
והיה דוקי' כל עצם
שהוא כשעורה [שנדרש]
ברגל [נהדר] וכל שכן
גדול ממנו. מאי שנא
הני ומאי שנא הני. פ'
ערל וטמא [ואיזמל], ערלה
איסורא דאורייתא היא,
וכן הוא נמי אי מביד
לה דרך רשות הרבי אפי'
לידי חילול שבת דהוא
איסורא דאורייתא, וכן
איזמל נמי אי מייח לה
דרך רשות הרבים איסורא
דאורייתא היא. העמידו
דבריהם במקום כרת, אבל
אונן ומצוה ובית הפרס
דלא אתו לידי איסורא
דאורייתא, לא העמידו
דבריהם במקום כרת.

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא או בדרך
רחוקה בו. איתמא היה
בדרך רחוקה ושחטו וזרקו
עליו רב נחמן אמר הורצה,
מיחם הוא דחם רחמנא
עליה, ואי עביד תבוא
לו בריכה. יב ששת אומר
לא הורצה רחמנא דחיה
טמא. ודייק רב נחמן
מי שהיה טמא או בדרך
רחוקה ולא עשה הירשון
יעשה השני, מכלל דאי
בעי עבד. רב ששת אמר
אי הכי סיפא דקתני שגג
או נאנס ולא עשה הרשון
יעשה השני, וכי אלו
יכולין לעשות הראשון
הרי שנינו [שגג] או נאנס,
ואלא מויד קתני בהדיהו:
והכי קתני, שגג או נאנס
או אפי' הויד שהיה
יכול לעשות הראשון ולא
עשה יעשה השני, רישא
נמי מי שהיה טמא או
בדרך רחוקה או אונן
קתני. ודייק רב אשי לאה
טבא מודקתן אלו חייבין
בכרת מכלל דבמויד ואונן
קתני. ודתי רב נחמן
מויד קתני בסיפא, דהא
חייבין כרת קתני, אבל
כרישא איך נאמר אונן
הני בהדיהו והא פטורין
קתני, אלא לעולם מויד
בלבו הוא דקתני בסיפא,
אמר רב ששת

בדוקין לעושי פסח. וא"ת דמשמע הכא דדוקא לעושי פסח
המירו ע"י זדיקה משום דלא העמידו זדריהם במקום
כרת וצפ' כזל מערבין (עירובין ד' כו:). תנן מערבין לכהן זדיהם הפרס
ומפרש בגמרא^(א) משום דמאי אילך כדכר יתודה ואומר ר"י דהאי דקאמר
הכא במקום כרת דוקא היינו משום
דאיכא נמי כרת זעשיית פסח בטומא'^(ב)
והיינו דקאמר בסוף חגיגה (דף כה:)
לעושי פסח לא העמידו זדריהם
במקום כרת לאוכלי תרומה העמידו
זדריהם במקום מיתה פירוש לענין
פסח טיהרוהו אע"ג דאיכא כרת
זכאילתו בטומאה לענין תרומה
העמידו זדריהם ולא טיהרוהו אע"ג
דליכא אלא מיתה לאוכלי בטומאה
אזל בטומאת כהן דליכא אלא לאו
שרי ליכנס זדיהם הפרס לזרוך עירוב'^(ג)
ויש דבר כגון ללמוד תורה ולישא אשה
דשרי אפי' זלג נפוח כדאמר' זמני
שהואוהו (עירובין דף מו.) וצע"א
(דף יג.) משום דעדיפי מאשר מצות':
מאי בדוקין. קשה לר"ת מאי
קבעי הלא הזדיקה מפורשת
בסוף אהלות זכאזה משנה עזמה
דקתני ומודים ז"ש וז"ה שזדוקין
לעושי פסח ואין זדוקין לאוכלי תרומ'^(ד)
ולגזיר ז"ש אומרים זדוקין וז"ה
מוציא את עכפר שהוא יכול להסיתו
ונותן לתוך זכורה שנקציה דקיס כו'^(ה)
ואומר ר"י דזדיקה דמתני' זשכזר
עבר ורב יהודה ורב חייל זכאין לפרש
שיוכל לזא ולעבור וה"ק מאי זדוקין
אס רנה לעבור: נעי' מוספות בסורות
כט. ד"ה היכי אילך כו' וע"ע מוס'
כמוזות כח: ד"ה מנפח:]:

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא: א"ל פטורין

מהכרת. נראה לר"י דמתני'
קסדר שוחטין וזרקין על טמא שרץ
והשתא אייבי מתניתין בטמא מת
זשעי דלא חזי לאכילה לאורתא דאי
קסדר אין שוחטין אס כן טמא דמתני'
אף בטמא שרץ או טמא מת זשזיעי
שלו א"כ אמאי פטור מהכרת כיון
דיכול לטבול דהתניא זפ' אלו זדריס (לעיל דף טט:). יכול לא יהא ענוש
כרת אלא טהור ושלא היה זדריך רחוקה ערל וטמא שרץ ושאר
טמאים מנין ל"ל והאיך ומשמע דליכא מאן דפליג עלה מדפריך מינה
לרבא דקאמר דר"א פטור מכרת.^(א) וא"ת תיקשי מתני' לרב דאמר לעיל
(דף ט:). אין שוחטין וזרקין על טמא שרץ וי"ל דכמה תנאי אשכחן
דסברי כרב דאין שוחטין והא דפריך ליה לעיל ממתניתין דזב שראה
שמי ראיית היינו משום דרב עלה קאי ומוקי לה זשטבזל:
ורב נחמן אמר הורצה. רב נחמן מלי סבר כרב יהודה דאמר
לקמן (ט) דרך רחוקה כל שאין יכול ליכנס זשענת אכילה ואפ"ה
הורצה דנהי דאינו יכול זהילוך זינוני כיון דיכול לזא זסוסיס
וזפזריס זר אכילה הוא ולא דמי לחולה וערל וטמא:

הבא נמי אונן קתני בהדיהו. וא"ת מה בין אונן למויד (ושוגג)
דאס הוא מויד היינו מויד (ו) ואס הוא שוגג) היינו שוגג וי"ל דתנא
תרי גווני מויד חד שהניח זכנס ואונן שנתעלל אגז מרריה ומיירי
זמת לו מת אחר חלות אזל קודם חלות אינו זכנס כדמוכז זסוף
פירקין (ט) וכן איתא זכדיא זפ' עבול יוס (זכמים דף ק.) ולעיל הוי מלי
למיחשב נמי אונן זכדי הנהו דהעמידו זדריהם זמת קודם חלות:

ה"ג

משום דתנא רישא פטורין תנא סיפא
מנא אמינא לה דתניא ו' עקיבא אומר נאמר טמא ונאמר דרך רחוקה כו'.

זדוקין. מהלכין זדיהם הפרס ע"י זדיקה לעשות פסח אס אין לו
דרך אחרת: ואין זודקין לאוכלי תרומה. אלא ימתין ויקיף או יוס
או יומיס עד שמגיע אל תרומתו ואוכלה: ה"ג מאי זודקין. היאך
זידוק: מנפה זים הפרס. הוא שדה שזמרש זה קצר זמתן

(אהלות פ"ו מ"א) החורש זית הקצר
הרי זה עושה זית הפרס מלא מענה
מאה אמה וגזור זכנן שמא זיתמה
מחרישה את העצמות ופזורתן זכורך
המענה ויש כאן עלס זשעורה ועבור
ויסיטנו ועזס זשעורה מממאה זמגע
וזמשא דהיינו היסט הלכך מנפחו
זפזו ואס יש עלס גדול זיראנו ועזס
זשעורה נדמה זנפיחתו והאל אין
מטמאו דהא אין טומאת אהל זעצמות
אלא רוב זינון ורוב זינון: שנידס.
זרגל טהור זשדיקת הרגלים העזירתן
והזא לעשות פסחו זידוק אס נידש
ועבור אזל לאכילת תרומה לא סמכי'
עלה שיכול להמתין זזית הפרס
מדריהם ולא העמידו זמקום
כרת דפסח:

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני א"כ למה נאמר טמא או שהיה בדרך רחוקה ושאלו פטורין מהכרת ואלו חייבין בהכרת: ג"מ איתמר היה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו רב נחמן אמר הורצה רב ששת אמר ילא הורצה רב נחמן אמר הורצה מיחם הוא רחם רחמנא עליו ואי עביד תבא עליו ברכה ורב ששת אמר לא הורצה מידחא דחיה רחמנא כטמא אמר ר"נ מנא אמינא לה דתנן מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני מכלל דאי בעי עבד ורב ששת אמר לך אי הכי סיפא דקתני שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני מודקתני ולא עשה מכלל דאי בעי עבד הרי שגג והרי נאנס אלא מויד קתני בהדיהו ה"ג אונן קתני בהדיהו אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני אלו פטורין מהכרת ואלו חייבין בהכרת אהיית אילימא אשוגג ונאנס שוגג ונאנס בני כרת זינהו אלא לאו אמויד ואונן ורב נחמן אמר לך לעולם אמויד לחודיה וברין הוא דאיבעי ליה לזיתנא חייב והאי דקתני חייבין איידי דתנא רישא פטורין תנא סיפא חייבין אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא א"ר"ע אומר נאמר יטמא ונאמי' בדרך רחוקה מה

מי שהיה טמא: א"כ למה נאמר טמא: ג"מ פריך הא אילטריך דאי זעי למיעבד זכאשון לא מלי עביד אלא אדרך רחוקה קאי לאנוס הוי דלא מלי עביד (א) וה"ג אמרין בגמרא ואי זעי למיעבד ע"י שלוחו עביד כמ"ד זגמרא [טס] הורצה והלכך הואיל ושאר אונסין אידחו לשני אונס דדרך רחוקה ל"ל דאיזכר רחמנא זפזי מאונס אחרינא הא דרך רחוקה אנוס הוא שאינו יכול ליכנס כל שעת שחיטה כדאמרין זגמ' ולאשמעינן דאי זעי למיעבד לא מלי עביד לא מזינין למימר דהא ודאי מלי עביד כמ"ד הורצה: שאלו פטורין מן ההכרת. טמא ודרך רחוקה ושגג ונאנס: ואלו חייבין. מפרש זגמרא: ג"מ שחטו וזרקו עליו. ולערב יא ומ"מ זדרך רחוקה הוא שאין יכול ליכנס זשענת שחיטה דהיינו כל ששעות עד שקיעת החמה: הורצה. ופטור מן השני: כטמא. ולא עשה כלום חזקת לשני: מודקתני ולא עשה מכלל דאי בעי מלי עביד. ואטמא ליכא לאוקמא ועל כרחיק אדרך רחוקה קא מהדר: וליתעמיד סיפא גזי שגג ונאנס דתנא חו זימנא אחריתי ולא עשה אחי מוקמת לה הלא שגג ולא ידע שהיוס פסח הרי שגג ונאנס ומאי אי זעי איכא למימר הכא אלא מאי אית לך למימר זבלה עשה דסיפא מויד קתני זכדיהו ועלה קאי ולא עשה דאי זעי הוה עביד: ה"ג גזי לא עשה דרישא אונן קתני זכדיהו ועלה קאי ולא עשה דאי זעי עביד כדאמר' זפ' האשה (לעיל דף טא.) האונן והמפקח הגל כו' שוחטין עליהן: מהני דיקא. דמויד ואונן קתני זיה: אהיית. קתני חייבין זככרת: ור"ג דאמר לא תנן אוננין זכרישא ולא עשה אדרך רחוקה קאי אמר לך סיפא ודאי מויד מחסרא זיה ועלה קאי ולא עשה דסיפא וזיציין זככרת נמי עליה קאי והא דתני חייבין לשון רביס איידי דתנא פטורין תנא נמי חייבין. (אמר המגיה זקא' פי' רש"י זה אינו) ותימא לי אמאי לא אמר ר"ג מנא אמינא לה דקתני א"כ למה נאמר דרך רחוקה שאלו פטורין כו' מדקאמר למה נאמר ש"מ דאי זעי למיעבד עביד כר"ג דאי כרב ששת אילטריך דאי זעי למיעבד דלא ליעבד (עד כאן):

מה

זרגלים הכזה (בכתובות כח.) טהור. דמלין לקולא זאמרין כל העצמות נכמתו לפחות זכשעור (טס) שאי אפשר לעזס זשעורה שלא יהא נידש זרגל (בכורות טס) שזרגלים זשעיס את העצמות זחסקן (נדח טס.) הדרן עלך האשה

(א) סי' ל"ג, (ב) זכרית דף יט: עירובין דף ל: מ"ק דף ה: חגיגה דף כה: כמוזות דף כח: זכורות דף טו, נדה דף מ, א. זכרות יע: ע"ש על הגליון, (ד) סי' א' אמי, (ה) מוספתא רפ"ח, (ו) ג"א אי הכי, (ז) ג"ס דף ל: ח. [ועיין מוס' זכורות כט. ד"ה היכי אילך, (ט) [דף זג: א.], סי' א' ל"ג, (ז) דף זח.],

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל לאמור איש איש כי יקח טמא לנפש או בדרך רחוקה לבס או לדחויים ויקשה פסח לוי: במדבר ט י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי שהיה וכו' ללא על עבד ואי זעי למיעבד כ"ל ומיחם הי"ג אמרין זגמרא זמנא:

מוסף רש"י

שבדוקין לעושי פסח. זית הפרס. זמתפתח ואילו היה היך לעשות פסחו זית הפרס של שדה שזמרש זה קצר מפיסקו, זדוק זנפיחה ואס יש עלס זשעורה וזאזו זשענת ממנו, ועזס זשעורה אינו זמתמא זכאל אלא זמגע זמשא, לפיכך זדוק זנפיחה שלא זיטענו זרגלו (חגיגה כח.) ואין בדוקין לאוכלי תרומה. אין סומין על זדיקה ז, דכיון דאין זמן קבוע לאכילה זמתן זשענה זייס וזה שלישי זשעני זישעול, אזל גזי פסח הואיל זזית הפרס זדכין לא העמידו זכדיהם זפרס. והוא שדה שזמרש זה קצר זמשו זממס זשאל דללו כלי המחרישה את העצמות והיוס עליהן זמטין ועזס זשעורה זמשא זמגע זכמשא ולא זכאל (בכורות ט) זאוקמי זכנן כל זכיעות הקצר מאה אמה זספק טומאה (נדח ט.) שכן זשערו זשהמחרישה זשכח את עצמות המת (בכתובות כח.) פסח, לשון זכר שזור ופרוס, על זשש זשפרסו העצמות (נדח ט.) יש שם עצם גדול זנראה מאליו ועצם קטן זנראה בזניהה זאינו זסיטנו זרגליו (שורובין ז) זוסמן על ק' שזאס יש עלס רואיה, זאז"ג דמאזיל לא זיששין דאין עלס זשעורה זמשא זכאל עד דאיכא זכדיה או זולגולת זשלמה או רוב זינון או רוב זינון (כתובות כח.) שנדרש. זכריסת רגלי זני אס (שורובין ז) זששואו זני אדס זכרגליהם (בכורות כט.) זישה זכה

א) כך לטעמיה דר"ק מוכן וע"י במוס' כגון ד"ה ר"ע ויבוקטרים הארכימי מוס' א) לעיל דף 5: ו"ש א) נפסידא לי כפ"ל; ד) [מוספתא רפ"ח]; ה) לעיל דף סו, ו) [נעיל א"א]; ו) [מוספתא פ"ח ה"ג]; ח) [מגנה טו]; ט) [ג"ל דה"ל]; י) [ר"ה ג.].

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי ידקה שטמו לקנש או בדרך רחוקה לכתב או לדרתובים ועשה פסח לו; במדבר ט י

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה דאי בעי למיעבד כו' ומפני הו"א נפקא כו' י"ב ע"כ לעיל ס"ט ע"א תוס' ד"ה שומטין וזוקין וכו';

מוסף רש"י

אין שוחטין וזוקין על טמא שרץ. אין שוחטין וזוקין את הפסח על ידו טמא שרץ, ומזה לפסח עשה, וזו על גג דיכול לעבול ולחלו לערב, דלכא מ"ד קטיל הכי (ובחיים בב: וע"י לעיל סו. בארובה). ת"ל איש איש כי יהיה טמא, משמע כל טומאה, מדלג כתיב לנפש כרשא, אי איש כי יגע במה, ש"מ למדרשה צנפניה נפשיה הוא (לעיל סו). או נמי קרבן ה' וגו'. והכי ונכתב כי קרבן ה' כו'. כי לן שישוה אל, כשקרבן ה' לא הקריב בשמי, חטאו יאל (לעיל צ"א).

מוסף תוספות

א. דקאמר ר"א מאסופת העורה ולחין. מוס' שא"ן. ב. אבל דרך רחוקה חזו לכלל הפחות בסוסים ובפרדות. שס. ג. כתנא דסבירא ליה כו' ויסי... שס.

מי שהיה פרק תשיעי פסחים

צג.

עין משפט נר מצוה

ד א מ"י פ"ו מהל' ק"פ הלכה א: ה ב מ"י שס פ"ה הלכה א: ג א מ"י שס: ד ד מ"י שס הלכה א:

רבינו הגנאל

ודחה רב נחמן ר' עקיבא סבר אין שוחטין וזוקין על טמא שרץ, ודרך רחוקה כטומאת שרץ דמי. ואנא סבירא לי כמאן דאמר שוחטין וזוקין על טמא שרץ, ודרך רחוקה כטמא שרץ דמי, מה טמא שרץ אמ שחטו עליו הורצה, אי מי שהיה בדרך רחוקה אם זרק הורצה, ת"ר אלו שוחטין את השני ובין חובת מצורעין ובעלי גדות והיולדות והשוגגין והאנוסין המזוינין וטמא ומי שהיה בדרך רחוקה. אם כן למה נאמר בדרך רחוקה הלא אנוס הוא וכבר שנה האנוסין, ואמרין לפטור מן הכרת. אליבא דמאן דאמר הורצה, דאי אליבא דמאן דאמר לא הורצה, סוף למה לי למתנייה דאי בעי למעבד לא שבקינן ליה, היינו הני, אלא ש"מ היינו אליבא דמאן דאמר הורצה, אלא בר מעבד הוא יאפ"ה פטורה וחמנה מכרת. ואקשינן מדקתני והובות מכלל שהנשים חייבות בשני, וכי אשה בשני חיבת והנתיא יכול לא יהו עושין את השני אלא טמא נפש כו' ת"ל איש, איש ולא אשה. ושנין הא דתניא שהנשים עושות את השני ר' יהודה ר' יוסי היא והא דתניא איש ולא אשה רבי שמעון [יהיא] כדאמרן בפרק של מפלה. ת"ר טהור שלא עשה פסח, חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני דברי רבי. מאי טעמא שני רגל בפני עצמו הוא. ר' נתן אומר חייב כרת על הראשון ופטור על השני, קסבר שני תשלומין דראשון הוא, תקוני לראשון לא מתקין ר' חנניא בן עקיבא אומר אף על הראשון אינו חייב אלא אם לא עשה את השני, כלומר כיון שלא עשה הראשון נסתלק חובת הראשון ונתחייב בשני, ולעולם אינו חייב אלא על השני קסבר שני תקנתא דראשון הוא, ואודו לטעמיהון דתניא גר שנתגייר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייבין לעשות פסח שני דברי רבי, ר' נתן אומר כל הזקוק לראשון זקוק לשני וכל מי שאינו זקוק לראשון אינו זקוק לשני. ושלשתן מקרא אחד דרשו, והאיש אשר הוא טהור וברך לא היה והדל לעשות הפסח בראשון ונכרת, אי נמי קרבן ה' לא הקריב במעודי בשני חטאו ישא, והוא כרת

ה"ג בכל הספרים ובן גרסינן בספרי (פר' בהעלותך) מה טמא שאין ספק בידו בו' ומיתני התם אפלוגתא דר"א ור"ע ומיתני ר"ע ראה לדבריו מה טמא שאין ספק בידו לעשות מפני טומאה אף דרך רחוקה שאין ספק בידו לעשות שרחוק כ"כ שאין יכול לבא בשעת שחיטה לעולה או

בשעת אכילה לרב יהודה ומיתני לה רב שש מדקאמר ואינו עושה משמע ללא הורצה לכלל מילי יליף דרך רחוקה מטמא ומשני רב נחמן דר"ע סבר אין שוחטין וזוקין ולכן יליף דרך רחוקה מטמא דמרוייהו חזו בשעת אכילה ולא חזו בשעת שחיטה ולדידה נמי אם זרק לא הורצה אבל אלא סבירא לי שוחטין וזוקין והשתא ליכא למילף ללא הורצה בדרך רחוקה כמו בטמא מת דשמי טמא מת דלא חזי בשעת אכילה ורב שש סבר נמי שוחטין דאין סבירא שחלוקו זה אלא דסברי דר"ע גמר מטמא מת אע"ג דלא דמי ליה כ"כ ונראה לר"י דלאו מהיקשא יליף דרך רחוקה מטמא אלא במה מזינו דאי מהיקשא מאי קא משני רב נחמן דסבר שוחטין מ"מ נגמר מיניה דאין משיצין על ההיקש וק"ל לר"י דאי לאו היקשא הוא איכא טובא למיפדך: רבי עקיבא סבר אין שוחטין וזוקין, מימה מנא ליה דהא לעיל (דף 5) אמר דמ"ד אין שוחטין סבר לה כרבי יחזק דאמר טמאי מתים היו שחל כו' וקדריש ציוס ההוא אין יכולים לעשותם הם למחר יכולים ואילו ר"ע דפריך הישן (סוכה ד' כה:) לית ליה דרבי יחזק: דאי בעי א"מיעבד לא שבקינן ליה. מימה הואיל וסבירא ליה להאי תנא שוחטין על טמא שרץ מדקאמר לפטורו מהיכרת משמע מכרת פטור אבל אם זרק הורצה ומ"ד הורצה אסיקנא לעיל (דף 5א) דסבר שוחטין וזוקין אם כן טמא דקרא שאינו יכול לזכור צלילה והיכי קאמר התלמודא דלהכי כתיבא דאי בעי למיעבד לא שבקינן ליה כיון דלא חזי למיכל א ומלפי אכלו נפקא דטומא נמי נפק' לן מהתם כדאמר בפ"ז דזבחים (דף כג.) וי"ל דודאי קרא לא אינטריך להכי אלא פריך משום דקתני למה נאמר טמא לפטורו מהיכרת דמשמע מכרת פטור אבל אי בעי למיעבד מנזי עמיד הלכך פריך הא אי בעי למיעבד לא שבקינן ליה והשתא טמא לא אינטריך למיכתב אלא לאשמעינן דאיש נחמה ואין ציבור נחמין ונראה לר"י דמתניתין דקתני שאלו פטורין מהיכרת ליכא למידק כרב נחמן מדקתני פטורין מכלל דהא זרק הורצה דה"ה אם זרק לא הורצה ואידי דקתני סיפא חייצין תנא רישא פטורין ואתי שפיר דלעיל מיתמי ראה ממתימין לרב ששת: אלא למה נאמר דרך רחוקה בו'. קשה לרב יהודה דאמר לקמן איחו דרך רחוקה כל שאין יכול ליעבד בשעת אכילה דרך רחוקה דכתב רחמנא למה לי פשיטא דפטור דהא לא חזי לאכילה ואי משום דיכול ליעבד בסוסים ובפרדים אי"כ לקמן דקתני היה חזן למודיעים ויכול ליעבד בסוסים ובפרדים יכול יהא חייב ת"ל ובדרך לא היה והמאי אינטריך ההוא קרא הא לא אינטריך למיכתב כלל

מה טמא שיש ספק בידו לעשות. אי לאו דלחיייה רחמנא דהא קמן קאי: ואינו עושה. דקא אסר ליה רחמנא לעשות: אף דרך רחוקה שספק בידו לעשות. שהיה לו שלוחים לשלח וקאמר רחמנא דאינו עושה דמדתה דחיייה: ר"ע סבר אין שוחטין וזוקין על טמא שרץ. ואע"ג דחזי לאורתא והאי ספק דקאמר ה"ק מה טמא שספק בידו לעשות דחזי למיכל לאורתא ואפילו הכי אין שוחטין וזוקין עליו ואנן ס"ל שוחטין וזוקין הלכך האי נמי דיכול ליעבד בשעת אכילה שוחטין וזוקין עליו: וזעוני נדות. שכל אלו טומאה ארוכה: ועמא. לנפש: וא"כ. דאמר אלו עושים את השני: למה נאמר טמא. בתמיה: אלא למה נאמר דרך רחוקה. אי משום דאי בעי למיעבד לא תעבדי הא דדרך רחוקה הוא וא"כ שלא ישלח פסחו וכדכ ששת האי תנא לית ליה אלא כרב נחמן סבירא ליה דאמר הורצה דאי כרב ששת אינטריך דרך רחוקה למימר דאי בעי לא יעבדי: מי מחייבא. דקתני נדות ויולדות: יכול לא יסו כו'.

ולא קתני זבות ויולדות: הא רבי יוסי. דאמר בפירקין דלעיל (דף 6א) נשים צניי שוחטין עליהן צניי עלמין: הא ר"י ור"ש. דאמרי רשות: חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני. חייב כרת יש על זה ועל זה וזה גברא לא משכחת לה דתרי קטלי צמד גברא ליכא ואם לענין דאם שגג צנייהן יתחייב שמי חטאות ליכא למימר הכי דכרת דפסח אין חייצין על שגגתו חטאת דתנן בכריתות (דף 3) הפסח והמילה מלות עשה היא ואין חטאת צאה אלא על שגגת כרת של לאו דכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה אלא נפקא מינה דאם שגג צאי' מהן והזיד צחצירו חייב אי נמי לגר שנתגייר בין שני פסחים: ופטור על השני. ואם שגג צראשון והזיד צניי פטור: אף על הראשון. אם הזיד אינו חייב כרת עד שיזיד אף צניי אכל אם עשה את השני או שגג צו פטור לגמרי דשני תשלומים צראשון ותקנתא צראשון הוא ומודו שלו הוא גמרו של כרת צראשון הלכך צאייה מהן ששגג פטור: ואודו לטעמיהו. רבי ורבי נתן: שהגדיל צמחו צו שערות: חייצין לעשותם את השני. דקסבר רגל צניי עגמו הוא ואית ליה חיוצא צנפני נפשיה ואפי' למאן דלא איחו צראשון: פשולמין דראשון. ומאן דלא איחו צראשון לא מיחייב אשני ומיהו תקוני לראשון מכרת אם הזיד צראשון לא מתקן ליה הלכך חייב כרת על הראשון ואפילו עשה את השני ופטור על השני אם שגג צראשון והזיד צניי דהא לית ליה חיוצא צנפני נפשיה וצראשון הרי שגג: פקנתא דראשון. מכרת דליה דאפילו הזיד צראשון השני פוטרו מן הכרת: אי נמי קרבן ה' לא הקריב וגו'. דכי משמש צראשון לשונות' וזה צראשון אי דרשינן ליה ולא קאי אלעיל מיניה לפרושי טעמא למילתא קמיימא כמו לשון דהא אלא מילתא אחריתי היא כמו כי יקרא (דברים כ3) כי תכלה לעשר (שם טו) כי תפגע (שמות כג:) קסבר

דרך רחוקה אלא משום היכא דיכול ליעבד בסוסים ובפרדים ואין לומר דמ"ד דחייב כרת על מה שהרחיק עלמנו דאם כן מאי פריך למה נאמר טמא דאי בעי למיעבד לא שבקינן ליה הא שפיר קאמר דנאמר לפטורו מכרת דמ"ד דליחייב על מה שטימא עלמנו ונראה לרשב"א דטמא ודרך רחוקה אינטריך למיכתב דלא נימא כיון דלא חזי צראשון לא יעבד צניי וסבר כרבי נתן דשני תשלומין דראשון הוא: לא קשיא הא ר' יוסי. מימה דמוקי הך צרימא דסבר שוחטין וזוקין על טמא שרץ כו' יוסי ופ' כי"ד לו"ן (לעיל דף 5א) גבי טומאת התהום מסיק דקסבר ר' יוסי אין שוחטין וזוקין כו' וי"ל דהכא לא מוקי לה כר' יוסי אלא צ צמאי דסבר דשמי מוכה: עולא

עולא